

Підбережник Надія Петрівна

кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
ORCID: 0000-0002-2197-6139
e-mail: n.pidberezhnyk@ukr.net

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ
ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ НАЦІЇ, НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН
В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ
ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС**

Проаналізовано особливості етнокультурної ситуації в Україні та проблеми щодо забезпечення етнокультурних прав української державотворчої нації, національних меншин у контексті реалізації Угоди про асоціацію. Доведено, що одним із пріоритетів державної етнополітики України є захист національно-культурних прав та свобод національних меншин та дотримання взятих на себе міжнародних зобов'язань у цій сфері. З'ясовано, що поза увагою держави в контексті здійснення публічного управління етнополітичними відносинами залишаються проблеми забезпечення розвитку української державотворчої нації та взаємодія останньої із національними меншинами у напрямку національної консолідації. Запропоновано основні заходи щодо забезпечення етнокультурних потреб української державотворчої нації.

Ключові слова: публічне управління; етнополітика; етнополітичні відносини; Україна; національні меншини; українська державотворча нація; ЄС; європейська інтеграція.

Постановка проблеми. Забезпечення культурного розвитку усіх етнокомпонентів суспільства є одним із завдань демократичної держави в контексті реалізації публічної етнополітики. Вирішення суперечностей суспільного розвитку неможливе без урахування культурних, мовних, релігійних особливостей етнічних спільнот, які проживають на території держави, поєднання інтересів локальних спільнот та титульної державотворчої нації, регіональних інтересів із загальнонаціональними. Євроінтеграційні прагнення спонукають Українську державу здійснювати відповідальну та виважену публічну політику щодо забезпечення культурних прав нацменшин та корінних народів. Права останніх належно гарантовано на законодавчому рівні та реалізуються в рамках публічно-управлінських ініціатив як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Реалізація прав нацменшин здійснюється також у рамках укладених міждержавних договорів України з державами, з якими вона має відповідні етнічні спільноти. Також Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо забезпечення прав нацменшин у рамках реалізації Угоди про

асоціацію та в процесі ведення безвізового діалогу з ЄС. Проте на сьогодні етнокультурний аспект публічного управління у сфері етнополітичних відносин у контексті європейської інтеграції України необхідно розглядати не лише через призму забезпечення мовно-культурних та релігійних потреб національних меншин, але й державотворчої української нації. Цього вимагає специфічна етнокультурна ситуація, яка склалась в Україні на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти забезпечення прав та свобод національних меншин в Україні досліджували М. Алмаші, В. Лемак, Л. Масенко, В. Овчаренко, Н. Папіш, О. Федунь. Питання національної ідентичності та консолідації нації аналізували В. Крячко, О. Нельга, О. Оржель.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. У контексті дослідження публічного управління етнополітичними відносинами основний акцент у межах дослідницьких інтересів ставився на проблемах забезпечення прав та свобод національних меншин, протидії дискримінації за етнічними ознаками. Проте особливості етнополітичної ситуації в Україні вимагають від органів публічного управління рішучих заходів щодо забезпечення етнокультурного розвитку української державотворчої нації. З огляду на це, доцільно окреслити та охарактеризувати основні завдання для органів публічного управління щодо забезпечення етнокультурних прав української державотворчої нації, які б не суперечили зобов'язанням України перед ЄС у контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Метою статті є проаналізувати стан забезпечення етнокультурних прав української державотворчої нації, національних меншин та корінних народів в Україні у контексті реалізації Угоди про асоціацію та запропонувати шляхи вирішення проблем у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Етнокультурна сфера на сьогодні є основним сегментом публічного управління у сфері етнополітичних відносин, а основним його об'єктом є етнічна ідентичність та культурна самобутність національних меншин.

Етнічна ідентичність є комплексом символів, сукупність яких породжує особливого роду відчуття належності до спільноти, члени якої можуть бути відмінні за різними параметрами, але при цьому почувати свою єдність з тієї причини, що всі вони – “однієї національності” [1]. На думку Е. Сміта, структура будь-якої національної ідентичності містить і громадянський, і етнічний елементи, але в різній мірі і в різних формах. В одних випадках домінуючими є громадянський і територіальний елементи, в інших – переважають етнічний і національний компоненти. Змістом громадянської ідентичності є усвідомлення особою власної належності до національної спільноти. Етнічна ж ідентичність відображає усвідомлення людиною себе як представника певного етносу [2].

Національна ідентичність враховує сукупність політичних і культурних ідентифікаторів, які своєю чергою мають свої відповідні маркери. Маркерами

політичних ідентифікаторів є: національна свідомість, національний інтерес, національна територія, національна ідея. Маркерами культурних ідентифікаторів є культура, мова, історія, спільність походження, релігія [3].

Основи національної ідентичності будь-якої етнospільноти формують, насамперед, культура, мова, релігія та історична спадщина. Важливим і об'ємним елементом національної ідентичності є культура. На думку Е. Сміта, вона враховує систему публічних ритуалів, символів і церемоній, а також характерні для етнічної спільноти публічні коди й літературу [4]. Культура сприяє збереженню національних традицій, звичаїв, побуту, які зберігаються в історичній пам'яті народу і захищають від іноетнічних впливів. Із культурою етнospільноти тісно переплетена її мова, якій притаманна більша стійкість, аніж іншим маркерам національної ідентичності. Вона є важливим засобом вираження та формування етнічної самосвідомості. Саме у мові нація зберігає історію, багатовіковий досвід, здобутки культури. Вагоме місце у формуванні національної ідентичності належить також історії як національній пам'яті, яка обґрунтовує спільність походження етнospільноти, кровну спорідненість на рівні протиставлення "свої – чужі".

Законодавство та публічно-управлінська практика в Україні забезпечують усі аспекти збереження національної ідентичності та самобутності національних меншин, серед яких: право нацменшин на існування, право користування рідною мовою та досягненнями культури, функціонування шкіл, де навчання проводиться рідною мовою нацменшин, право нацменшин на представництво в органах державної влади та місцевого самоврядування. Зокрема, відповідно до ст. 53 Конституції України, громадянам, які належать до національних меншин, гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства. З метою гарантування національним меншинам права на вільний розвиток в Україні було прийнято Закон України "Про національні меншини в Україні", відповідно до якого Українська держава гарантує всім національним меншинам право на національно-культурну автономію. Законом України "Про місцеві державні адміністрації" гарантовано, що місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують, зокрема, в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин програми їх національно-культурного розвитку [5]. Закон України "Про видавничу справу" гарантує випуск видань мовами національних меншин України для задоволення їхніх культурно-освітніх потреб. Державна політика підтримки культур національних меншин у видавничій справі здійснюється через відповідні органи виконавчої влади із залученням національно-культурних товариств, а також Українського інституту книги в межах повноважень, визначених законом та статутом [6]. Відповідно до Закону України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України", серед основних завдань Національної суспільної телерадіокомпанії України є сприяння розвитку

мов і культур національних меншин [7]. Згідно із Законом України “Про географічні назви”, на покажчиках назв географічних об’єктів у місцях компактного проживання національних меншин України поряд із географічною назвою державною мовою може розміщуватися її латиноалфавітний відповідник або назва відповідною мовою [8].

Крім цього, у Плані заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами – з іншого, на 2014 – 2017 рр. було передбачено забезпечення з боку міністерств та відомств України (Мінкультури, Мінсоцполітики, МОН, МОЗ, МЗС, Мінфін, Мінекономрозвитку, МВС, Держкомтелерадіо, ДМС, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади) та Європейської служби зовнішньої діяльності, Генерального директорату Європейської Комісії “Внутрішні справи” здійснення заходів, пов’язаних із захистом прав національних меншин, зокрема в рамках виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України. У Плані дій з лібералізації візового режиму у блоці “Зовнішні зносини та фундаментальні права” на першому етапі виконання Плану серед законодавчих та політичних засад співпраці було визначено, що Україна повинна була: ухвалити всеохоплююче антидискримінаційне законодавство щодо забезпечення ефективного захисту від дискримінації; дотримуватись конкретних рекомендацій органів ООН, ОБСЄ/БДПЛ, Ради Європи/ЄКРН та міжнародних правозахисних організацій у виконанні антидискримінаційної політики, захисті меншин та боротьби зі злочинами, скоєними на ґрунті ненависті; ратифікувати відповідні документи ООН та Ради Європи про боротьбу з дискримінацією; визначити умови та обставини набуття громадянства України. На другому етапі Україна повинна була ефективно імплементувати: антидискримінаційне законодавство та відповідні документи ООН та Ради Європи; План дій щодо боротьби з дискримінацією; кампанії щодо підвищення обізнаності громадськості з питань протидії расизму, ксенофобії, антисемітизму та інших форм дискримінації; зміцнення спроможності відповідальних органів у сфері антидискримінаційної політики та боротьби з расизмом, ксенофобією та антисемітизмом.

У рамках виконання взятих на себе зобов’язань перед ЄС Україною було прийнято Закон України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні” № 5207-VI від 06.09.2012 р. [9], ратифіковано Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [10]. Крім цього, створення ефективною системи забезпечення та захисту прав корінних народів і національних меншин, підтримки та розвитку толерантних міжнаціональних відносин у суспільстві, запобігання та протидії дискримінації визначено як стратегічну мету Національної стратегії у сфері прав людини. Для цього органам публічного управління необхідно здійснити комплексні заходи щодо забезпечення потреб громадян України, які належать до корінних народів і

національних меншин, у соціальних та інших послугах; створити ефективний механізм для участі представників корінних народів і національних меншин у процесі прийняття органами публічного управління рішень із питань, що стосуються прав корінних народів і національних меншин; здійснювати публічну політику міжнаціональної толерантності [11].

Одним із напрямів державної антидискримінаційної політики за етнічною ознакою є покращення становища ромів. Специфічний спосіб життя та неоднозначне ставлення до них в українському суспільстві спричинили маргіналізацію та небажання ромів інтегруватись у загальнодержавний соціум. У середовищі ромської етнічної меншини в Україні визріла низка проблем, що потребують вирішення як на державному, так і регіональному рівнях. Зокрема:

- низький рівень освіченості та значний відсоток неписьменності;
- високий рівень безробіття та жебрацький спосіб життя;
- незадовільний стан здоров'я та низький рівень житлово-побутових умов;
- відсутність у більшості ромів документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану;

– наявність фактів упередженого ставлення до ромів.

З огляду на це, задля забезпечення рівних прав і можливостей представників ромської меншини та їх участі в соціально-економічному та культурному житті держави, активізації співпраці органів публічного управління з громадськими об'єднаннями ромів у квітні 2013 р. було прийнято “Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року”. Вона ґрунтується на принципах пріоритетності прав і свобод людини, забезпечення прав національних меншин, рівності усіх громадян перед законом, додержання вимог законодавства у сфері міжнаціональних відносин та захисту прав національних меншин, недискримінації та толерантності, взаємодії органів публічного управління з громадськими об'єднаннями ромів, дотримання зобов'язань за міжнародними договорами України у сфері захисту прав людини та національних меншин [12].

Проте реалізація Стратегії станом на 2016 р. не дала очікуваних результатів. У доповіді Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини щодо ситуації з правами людини в Україні 16 серпня – 15 листопада 2016 р. зазначено, що представники ромської громади та громадянського суспільства навели УВКПЛ приклади труднощів, які й надалі постають перед ромами у доступі до медичної допомоги та інших базових публічних послуг. Серед ромів зберігається високий рівень неписьменності [13].

Національні меншини в Україні широко користуються правом вивчати свою мову, здійснювати нею навчання у початковій школі, відвідувати культурні центри. Зокрема, станом на 2016 – 2017 н. р. в Україні нараховувалось 16 365 шкіл, у яких здійснювалось навчання українською (15 020), російською (581),

румунською (75), угорською (71), польською (5), молдовською (3) та кількома мовами (619) (табл. 1) [14].

Таблиця 1

**Реалізація права національних меншин
на навчання рідною мовою в Україні**

Національна меншина в Україні	Кількість представників національної меншини в Україні, за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р.	Кількість державних освітніх закладів із мовою викладання національних меншин станом на 2017 р.	Кількість учнів, які навчаються мовою національної меншини станом на 2017 р.
Росіяни	8 334 141	581	356 000
Румуни	190 900	75	16 000
Угорці	156 566	71	16 000
Поляки	144 130	5	2 000
Молдовани	258 600	3	3 000

Для порівняння, у сусідніх державах, де проживає чисельна українська нацменшина, ситуація щодо права навчання українців їх рідною мовою є дещо іншою (табл. 2) [15].

Таблиця 2

**Забезпечення української національної меншини правом на
навчання рідною мовою у сусідніх державах**

Держава	Кількість українців, що проживають у даних державах	Кількість освітніх закладів із українською мовою викладання
Російська Федерація	1 927 988	Жодної школи з українською мовою викладання
Угорщина	6 906	Жодної з повним викладанням українською мовою; 2 недільні школи
Польща	27 172	4 школи з повним викладанням українською мовою; 2 – з неповним викладанням (суботні школи)
Румунія	61 400	1 школа з повним викладанням українською мовою; 5 – із частковим викладанням українською мовою

Як видно з табл. 2, у сусідніх державах, у яких проживає чисельна українська національна меншина, навчальних закладів із викладанням українською мовою практично немає. Тут доцільно нагадати про спротив даних держав освітній реформі в Україні, який, як у черговий раз доведено, є безпідставним. Закон України “Про освіту” не передбачає дискримінації національних меншин, утисків їх прав на навчання рідною мовою, а є правовим механізмом створення у закладах освіти належних умов для оволодіння державною мовою на однаковому рівні як представників української

державотворчої нації, так і національних меншин та корінних народів; механізмом порозуміння і комунікації між представниками різних мовних груп, із яких складається українське суспільство, і, найголовніше, – необхідним інструментом консолідації політичної нації, формування національної самосвідомості і відповідальності та усунення загроз розколу держави.

На сьогодні етнокультурний аспект публічного управління у сфері етнополітичних відносин в Україні необхідно розглядати не лише через призму забезпечення мовно-культурних та релігійних потреб національних меншин, але й державотворчої української нації. Адже в Україні нині склалась специфічна етнокультурна ситуація, особливість якої полягає у тому, що:

- етнічна карта України складається з дисперсних та з компактних етнічних груп, що може слугувати підставою для вимог як національно-культурної, так і національно-територіальної автономії;

- кількісно найбільший етнос – українці – дискриміновані за статусом рідної мови;

- асиміляційну загрозу становить не етнічна більшість, а етнічна меншість – росіяни. Йдеться про асиміляцію на основі російської мови та культурних цінностей у російській культурний простір;

- зосередженість основних продуктивних сил України в регіонах, де домінує культура (мова) національної меншини; суспільно-політична розчленованість держави має виразний регіональний вимір [16].

Однією із етнокультурних проблем в Україні є неспівпадіння етнічної та мовно-культурної орієнтації значної частини її населення. Частина громадян, які ідентифікують себе українцями, рідною вважають не українську, а російську мову, і перебувають у полоні російського інформаційного та культурного простору. На основі російської культури та російської мови тривалий період часу розвивались й інші національні меншини України, що дозволило закріпити панівний статус російської мови та культури в українському суспільстві і, відповідно, панівний статус російської нацменшини, який намагаються підтримувати і на сьогодні завдяки інформаційній та військовій присутності Російської Федерації в Україні.

Тож у питанні забезпечення етнічної, культурної, релігійної та мовної самобутності етнокомпонентів українського суспільства одним з основних завдань держави є забезпечення етнокультурного розвитку української державотворчої нації. Для подолання деформацій національного мовно-культурного і мовно-інформаційного простору, спричинених багатовіковою асиміляційною політикою української нації, на порядку денному постає проблема забезпечення повноцінного функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави, що слугуватиме гарантією збереження національної ідентичності української нації та зміцнення Української держави. Перші кроки на державному рівні в цьому напрямі вже зроблено. Йдеться про запровадження квот на передачі і фільми українською мовою на українських телеканалах, квот на трансляцію пісень українською мовою та ведення програм українською мовою на радіо,

запровадження практики оцінювання рівня вільного володіння державною мовою особами, які претендують на зайняття посади державної служби (проте, як свідчить досвід, ця процедура має більше декларативне спрямування, а не реальну перевірку знань з української мови). Крім цього, було прийнято Закони України “Про державну підтримку кінематографії в Україні”, “Про Український культурний фонд”, створено Український інститут книги, однією з перших ініціатив якого стала розробка в кінці 2017 р. концепції “Книгофонд”, що покликана сприяти заповненню тематичних ніш на видавничому ринку, співфінансувати видання літератури та організувати її продаж на комерційному ринку.

Для повноцінного забезпечення етнокультурних потреб української державотворчої нації необхідно здійснити комплекс заходів, спрямованих на розвиток української культури, функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України, розвиток українського книговидавництва, створення канонічної Української єдиної помісної церкви. На порядку денному публічного управління у сфері забезпечення етнокультурних потреб української державотворчої нації постають питання щодо прийняття мовного законодавства, захисту на законодавчому рівні українського інформаційного простору від іноземних впливів. Загалом, основні заходи щодо забезпечення етнокультурних потреб української державотворчої нації можна охарактеризувати у табл. 3.

Таблиця 3

Основні завдання щодо забезпечення етнокультурних прав української державотворчої нації (складено автором)

Завдання	Заходи
1	2
Забезпечення повноцінного функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України та розвитку української культури	<ul style="list-style-type: none"> – прийняття мовного законодавства; – захист на законодавчому рівні українського інформаційного простору від іноземних впливів; – державна підтримка (податкова, фінансова, організаційна) у процесі створення та популяризації якісних україномовних культурних продуктів; – заповнення україномовним культурним продуктом медіапростору України (телебачення, радіо), інтернет-ресурсів; – контроль за дотриманням законодавства про квоти на телебаченні та радіо щодо трансляції передач, фільмів та пісень українською мовою; – проведення загальнонаціональних та міжнародних конкурсів зі знання української мови та літератури; – популяризація української культури за кордоном; – запровадження низки грантових програм у галузі мистецтва, науки і культури
Розвиток українського книговидавництва	<ul style="list-style-type: none"> – державна підтримка українського книговидавництва; – проведення заходів щодо популяризації книгочитання в Україні; – державна підтримка та підтримка з боку місцевої влади бібліотечної справи, перетворення місцевих бібліотек на центр духовного та культурного розвитку

Закінчення табл. 3

1	2
Створення канонічної Української єдиної помісної церкви	– пропагування в українському суспільстві ідеї створення канонічної Української єдиної помісної церкви як забезпечення життєво необхідного національного інтересу України; – винесення та обстоювання ідеї створення канонічної Української єдиної помісної церкви на міжнародний рівень

Висновки і перспективи подальших розвідок.

1. Публічно-управлінська практика у сфері етнополітичних відносин в Україні свідчить про належний рівень гарантування та забезпечення етнокультурних прав національних меншин, особливо у галузі освіти щодо права навчання рідною мовою. Це дозволяє зберігати їм власну національну ідентичність.

2. Етнополітична ситуація в Україні, при якій українці дискриміновані за статусом рідної мови, вимагає від органів публічного управління рішучих заходів щодо забезпечення етнокультурних потреб української державотворчої нації.

3. Запропоновано основні заходи щодо забезпечення етнокультурних потреб української державотворчої нації, які зводяться до: прийняття мовного законодавства; захисту на законодавчому рівні українського інформаційного простору від іноземних впливів; державної підтримки у процесі створення та популяризації якісних україномовних культурних продуктів; заповнення україномовним культурним продуктом медіапростору України (телебачення, радіо), інтернет-ресурсів.

Предметом подальших наукових досліджень стануть проблеми публічного управління щодо запобігання етнополітичних конфліктів в Україні у контексті політики європейської інтеграції.

Список використаної літератури

1. Лук'яненко Л. Національна ідея і національна воля : монографія. Київ : МАУП, 2003. 296 с.
2. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність / пер. з англ. П. Тарашука. Київ : Основи, 1994. 224 с.
3. Костючок П. Культурні маркери національної ідентичності // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2012. Вип. 22. С. 106—111.
4. Сміт Е. Д. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка. Київ, 2010. 312 с.
5. Про місцеві державні адміністрації : Закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (дата звернення: 10.08.2018).
6. Про видавничу справу : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1997. №32. Ст. 206.
7. Про суспільне телебачення і радіомовлення України : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2014. №27. Ст. 904.
8. Про географічні назви : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2005. №27. Ст. 360.

9. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32. Ст. 412.
10. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_105 (дата звернення: 10.08.2018).
11. Національна стратегія у сфері прав людини : затверджена Указом Президента України. URL : <http://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364> (дата звернення: 10.08.2018).
12. Стратегія захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року : затверджена Указом Президента України № 201/2013 від 08.04.2013 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/201/2013/paran10#n10> (дата звернення: 10.08.2018).
13. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 серпня – 15 листопада 2016 р. URL : http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_UKR.pdf (дата звернення: 10.08.2018).
14. Скільки дітей в Україні навчаються мовами нацменшин? // Слово і діло. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2017/09/26/infografika/polityka/skilky-ditej-ukrayini-navchayutsya-movamy-nacziionalnyh-menshyn> (дата звернення: 10.08.2018).
15. Українська школа в Польщі. Світова координаційна виховно-освітня рада. URL : <http://osvita.ukrainianworldcongress.org/ukrajinska-shkola-diaspora-Poland>; The Ukrainian Minority in Poland. URL : https://www.researchgate.net/publication/313638043_The_Ukrainian_Minority_in_Poland; Romanian national minority in Ukraine and Ukrainian national minority in Romania. URL : <http://buktolerance.com.ua/?p=637&lang=en>; Українська школа української діаспори в Угорщині / Світова координаційна виховно-освітня рада. URL : <http://osvita.ukrainianworldcongress.org/ukrajinska-shkola-diaspora-Hungary>; Українські організації в Росії обурені заявою представника МЗС РФ. URL : <http://news.bigmir.net/ukraine/135644> (дата звернення: 10.08.2018).
16. Кривицька О. Конфліктний вимір етнонаціонального розвитку України // Політичний менеджмент. 2005. № 3 (12). С. 42—62.

Статтю подано: 20.08.2018

Статтю схвалено: 05.09.2018

Pidberezhnyk Nadiia Petrivna

PhD in Public Administration, Senior Lecturer of the Department of European Integration and Law of the Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0002-2197-6139

e-mail: n.pidberezhnyk@ukr.net

PROVISION OF ETHNOCULTURAL RIGHTS OF THE UKRAINIAN STATE-BUILDING NATION, THE NATIONAL MINORITIES IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF THE ASSOCIATION AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION

Problem setting. Ensuring cultural development of all the ethnic components of society is one of the tasks of a democratic state in the context of the implementation of a public ethnic policy. European integration desires encourage the Ukrainian country to implement a

responsible and well-considered public policy in order to ensure the cultural rights of national minorities. However, currently, the ethnocultural aspect of public administration in the field of ethnopolitical relations in the context of European integration of Ukraine needs to be considered not only through the prism of providing the language and cultural, and religious needs of national minorities, but also the state-building Ukrainian nation. This is required by the specific ethnocultural situation that has occurred in Ukraine today.

Recent research and publications analysis. Some aspects of ensuring the rights and freedom of national minorities in Ukraine have been investigated by M. Almashi, V. Lemak, L. Masenko, V. Ovcharenko, N. Papish, O. Fedun. The issues of national identity and nation consolidation have been analyzed by V. Kriachko, O. Nelha, O. Orzhel.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The peculiarities of the ethnopolitical situation in Ukraine require the public authorities to take decisive steps to ensure the ethnocultural development of the Ukrainian state-building nation, which would not contradict Ukraine's commitments to the EU in the context of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union.

The purpose of the article is to analyze the state of ensuring the ethno-cultural rights of the Ukrainian state-building nation and national minorities in Ukraine in the context of the implementation of the Association Agreement and to propose the ways to solve problems in this area.

Paper main body. Legislation and public management practices in Ukraine ensure all aspects of preserving the national identity and originality of national minorities, including the right of the national minorities to exist, the right to use their native language and cultural achievements, the functioning of schools where teaching is conducted in the native language of the national minorities, the right of national minorities to representation in public authorities and local self-government bodies. The Action Plan for the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union provides for the implementation of activities related to the protection of the rights of national minorities by the ministries and departments of Ukraine. As part of the implementation of its commitments to the EU, Ukraine has adopted the Law of Ukraine "On the Principles of Prevention and Combating of Discrimination in Ukraine", "National Human Rights Strategy", in which the strategic goal was defined to support and development of tolerant international relations in society. One of the areas of state anti-discrimination policy on ethnic grounds is the improvement of the situation of the Roma. In order to ensure equal rights and opportunities of representatives of the Roma minority, the "Strategy for the Protection and Integration of the Ukrainian Society of the Roma National Minorities for the Period up to 2020" has been adopted and implemented. The national minorities in Ukraine widely use the right to learn their language, to attend classes at the elementary school and to visit cultural centers.

Today, the ethnocultural aspect of public administration in the field of ethnopolitical relations in Ukraine needs to be considered not only through the prism of providing the language and cultural and religious needs of national minorities, but also the state-building Ukrainian nation. One of the ethnocultural problems in Ukraine is the lack of ethnic and language and cultural orientation of a significant part of its population. To overcome the deformations of the national language and cultural, and language and information space caused by the centuries-old assimilation policy of the Ukrainian nation, there is a problem of ensuring the full functioning of the Ukrainian language in all spheres of public life throughout the country. To ensure the ethnocultural needs of the Ukrainian state-building nation, it is

necessary to implement a complex of activities, aimed at the development of Ukrainian culture, functioning of the Ukrainian language in all spheres of public life throughout Ukraine, the development of Ukrainian book publishing, creating a single canonical Ukrainian local church

Conclusions of the research and prospects for further studies. The public administration practice in the field of ethno-political relations in Ukraine demonstrates the proper level of guaranteeing and ensuring the ethnocultural rights of national minorities, especially in education, concerning the right to study in their native language. Ethno-political situation in Ukraine, in which Ukrainians are discriminated on the basis of their mother tongue, requires public authorities to take decisive steps to ensure the ethnocultural needs of the Ukrainian state-building nation, the basic of which should be: the adoption of language legislation; protection at the legislative level of the Ukrainian information space from foreign influence; state support in the process of creation and popularization of high-quality Ukrainian-language cultural products; filling of the media space of Ukraine (television, radio), Internet resources in the Ukrainian-language cultural product.

Key words: public administration; ethno-policy; ethno-political relations; Ukraine; national minorities; Ukrainian state-building nation; European Union (EU); European integration.

References

1. Lukianenko, L. (2003). *Natsionalna ideia i natsionalna volia*. Kyiv: MAUP, Ukraine. p. 11 [in Ukrainian].
2. Smit, E. D. (1994). *Natsionalna identychnist*. Kyiv: Osnovy. 224 p. [in Ukrainian].
3. Kostyuchok, P. (2012). Kulturni markery natsionalnoi identychnosti. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Istorii*, Vol. 22, pp. 106-111 [in Ukrainian].
4. Smit, E. D. (2010). *Kulturni osnovy natsii. Ierarkhiia, zapovit i respublika*. Kyiv. 312 p. [in Ukrainian].
5. Pro mistsevi derzhavni administratsii. (1999) [in Ukrainian].
6. Pro vydavnychu spravu. (1997) [in Ukrainian].
7. Pro suspilne telebachennia i radiomovlennia Ukrainy. (2014) [in Ukrainian].
8. Pro heohrafichni nazvy. (2005) [in Ukrainian].
9. Pro zasady zapobihannia ta protydii dyskryminatsii v Ukraini. (2013) [in Ukrainian].
10. Mizhnarodna konventsiiia pro likvidatsiiu vsikh form rasovoi dyskryminatsii. (1994) [in Ukrainian].
11. Natsionalna stratehiia u sferi prav liudyny. (2015). URL : <http://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364> [in Ukrainian].
12. Stratehiia zahystu ta intehratsii v ukrainske suspilstvo romskoi natsionalnoi menshyny na period do 2020 roku. (2013). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/201/2013/paran10#n10> [in Ukrainian].
13. Dopovid shchodo sytuatsii z pravamy liudyny v Ukraini 16 serpnia – 15 lystopada 2016 r. (2016). URL : http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_UKR.pdf [in Ukrainian].
14. Skilky ditei v Ukraini navchajutsia movamy natsmenshyn? (2017). *Slovo i dilo*. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2017/09/26/infografika/polityka/skilky-ditej-ukrayini-navchajutsya-movamy-nacjonalnyx-menshyn> [in Ukrainian].
15. Ukrainska shkola v Polshchi. Svitova koordynatsiina vykhovno-osvitnia rada. (2017). URL : <http://osvita.ukrainianworldcongress.org/ukrajinska-shkola-diaspora-Poland>;

The Ukrainian Minority in Poland. URL : <https://www.researchgate.net/publication/313638043>; The Ukrainian Minority in Poland; Romanian national minority in Ukraine and Ukrainian national minority in Romania. URL : <http://buktolerance.com.ua/?p=637&lang=en>; Ukrainska shkola ukainskoi diiaspory v Uhorshechyni. Svitova koordynatsiina vykhovno-osvitnia rada. (2017). URL : <http://osvita.ukrainianworldcongress.org/ukrajinska-shkola-diaspora-Hungary>; Ukrainski orhanizatsii v Rosii obureni zaiavoiu predstavnyka MZS RF. URL : <http://news.bigmir.net/ukraine/135644> [in Ukrainian].

16. Kryvytska, O. (2005). Konfliktnyi vymir etnonatsionalnogo rozvytku Ukrainy. *Politychnyi menedzhment*, Vol. 3(12), pp. 42-62 [in Ukrainian].

Paper submitted: 20.08.2018

Paper accepted: 05.09.2018

Цитування: Підбережник Н. П. Забезпечення етнокультурних прав української державотворчої нації, національних меншин в Україні в контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3 (56) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2018. С. 74—86.

Citation: Pidberezhyk, N. P. (2018). Zabezpechennia etnokulturnykh prav ukrainiskoi derzhavotvorchoi natsii, natsionalnykh menshyn v Ukraini v konteksti realizatsii Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. *Efficiency of Public Administration*, Issue 3(56), pp. 74-86.